

Урок 3

Разговор с бака

Миланова бака: Милане, иде ли твој пријатељ Аљоша у школу овде, у Београду?
Милан: Да, иде у нашу гимназију. Ујутро идемо заједно.
Бака: Како добро говори српски језик?
Милан: Учи га у својој гимназији у Москви.
Бака: А, тако? Зар се и тамо учи наш језик?
Милан: Да, бако. Уче они и нашу историју.
Бака: Што му, сине, не покажеш Београд?
Милан: Данас после подне идемо код Марије. Она живи у центру града. Увече излазимо заједно с Маријом у пицерију.

Речник

ићи у школу, идем	ходя на училище, уча в училище
ићи код некога	отивам при някого
говорити, говорим	говоря
говорити српски језик	говоря срѣбски език
говорити српски	говоря срѣбски
учити, учим	уча
показати, покажем	да покажа
показивати, показујем	показвам
изаћи, изађем	1) да изляза; 2) да отида някъде за развлечение, но не на гости
излазити, излазим	1) излизам; 2) отивам някъде за развлечение
живети, живим	живея
сине	обръщение към по-млад: "сине", "дъще"
језик	език
гимназија	гимназия
историја	история
центар, центра	център
пицерија	пицария
српски, српска, српско	срѣбски
ујутро	сутринта, сутрин (наречие)
после подне	следобед
пре подне	предобед
увече	вечерта, вечер (наречие)
како?	как? до каква степен?
овде	тук
тамо	там
тако	така
свој, своја, своје	свой

Употреба на формите на именителен падеж на личните местоимения

В срѣбски език много по-често, отколкото в руски, се изпускат личните местоимения в именителен падеж. Те се употребуваат, ако върху тях пада

логическото ударение, когато едно местоимение се противопоставя на друго. Например: **Ти живиш у centru града, а ја живим на периферији.** — *Ти живееш в центъра на града, а аз живея в покрайнините.*

Местоименията **он, она, оно** се употребяват по-често, тъй като по формата на сказуемото не може да се определи, кое от тези местоимения се подразбира. Например, от изречението **Живи у centru града** не може да се разбере, дали се има предвид **он** или **она**. Затова в текста "**Разговор с баком**" четем: **Она живи у centru града.**

Спрежение на глагола **идѝ** (**отивам, ходя**) в сегашно време

иде-м	иде-мо
иде-ш	иде-те
иде-[]	ид-у

По същия начин се спрягат и глаголите **писати (пишем)** — *пиша; устати (устанем)* — *да стана; звати се (зовем се)* — *казвам се; доѝи (доѝем)* — *да дойда; помагати (помажем)* — *помагам.*

Спрежение на глагола **моѝи**

Спрежението на глагола **моѝи** (мога) се отличава с някои особености. Запомнете го:

мог-у	може-мо
може-ш	може-те
може-[]	мог-у

Начини за поставяне на общ въпрос

Общият въпрос е въпрос към цялото изречение. В руски обикновено се оформя само с помощта на интонация. Например: *Ты идѝшь завтра в школу? (Ще ходиш ли утре на училище?) Ты хочѝшь лимонад? (Искаш ли лимонада?)*

В сръбски въпросът също може да се изкаже с помощта на въпросителна интонация: **Идеш сутра у школу? Ти си за лимунаду?**

Но в сръбски съществуват и други начини за поставяне на общ въпрос:

1. **Да ли** + изречение в изявително наклонение = **Да ли идеш сутра у школу? Да ли си за лимунаду?**

2. Спрегаемата част на сказуемото + **ли** + останалата част от изречението в изявително наклонение = **Идеш ли сутра у школу?**

Ако спрегаемата част сказуемото е изразена с форма на глагола **бити**, въпросът започва с пълната форма на този глагол:

Јеси ли за лимунаду?

Изключение прави кратката форма в 3 лице единствено число. Общият въпрос може да започва с тази форма:

Је ли он за лимунаду? (*Иска ли той лимонада?*)

Краткият отговор на общия въпрос се построява по следния образец:

Да ли идеш сутра у школу? Идеш ли сутра у школу? — Да, идем. Не, не идем.

Да ли је он за лимунаду? Је ли он за лимунаду? — Јесте. Да, јесте. Не, није.

ДА ЛИ ИДЕШ?

ИДЕШ ЛИ?

ДА ЛИ СИ?

ЈЕСИ ЛИ?

Но: **ЈЕ ЛИ?**

При отрицателен отговор на въпрос отрицанието обикновено стои пред сказуемото. Например:

Да ли идете у школу заједно? (*Заедно ли ходите на училище?*) — **Не, не идемо** (*Не, не ходим [заедно]*).

Упражнения

1. Преведете на срџбски език следните думи и словосъчетания.

Ходя на училище, ходим заедно, в центъра на града, отивам у (при) Мария, отивам сутринта, говоря срџбски, уча език, следобед, нима, да покажа Белград, уча история.

2. Образувайте въпросителни изречения по образца.

Образец: *Аљоша учи срџски језик. — Аљоша, да ли љовориш срџски језик?*

Драгана учи немачки језик.

Марија и Виолета уче ђугарски језик.

Соња учи чешки језик.

Пријатељи уче француски језик.

Владо учи пољски језик.

Образец: *Милан има ѓријаџеља. — Има ли Милан ѓријаџеља?*

Мама гледа нови филм.

Драгана је заузета у кухињи.

Пријатељи једу сладолед.

Ученици добро говоре француски.

Они су за сладолед.

Миланов тата је лекар.

Деца седе на тераси.

Образец: *Да ли идеш у ѓарк? — Да, идем у ѓарк. А џи, да ли и џи идеш у ѓарк?*

Да ли учиш српски језик?

Да ли гледаш телевизију?

Да ли они иду у гимназију заједно? (Ви)

Да ли сте гладни? (Ви)

Да ли је он у Београду? (Они)

3. Потвџрдете или опровергајте твџрденията.

Аљоша не иде у гимназију у Београду. Аљоша слабо говори српски језик. Аљоша учи пољски језик у својој гимназији у Москви. У гимназији Аљоша учи и српску историју. Увече Милан и Аљоша иду код Марије. Марија живи на периферији града.

4. Преобразувайте следните изречения вџв въпросителни. Задайте общ въпрос по два начина. Дајте кратки отговори.

Аљоша иде у школу у Београду. Милан и Аљоша иду ујутро заједно. Говориш српски језик. Миланова бака разговара с Миланом. Пријатељи су у пицерији. Марија живи у центру града. Милан је сада код Марије. Милан показује Аљоши Београд. Ви гледате филм на телевизији.

5. Поставете съществителните, дадени в скобите, в нужната форма.

Аљоша иде у (гимназија) у (Москва). Тамо он учи српски језик и (српска историја). Гимназија је у центру (град). Сада Аљоша учи српски језик у (гимназија) у Београду. Увече ми често излазимо у (пицерија). Данас Милан и Аљоша иду код (Марија). У пицерију они излазе заједно с (Марија).

6. Преведете на срџбски език.

Мария учи в гимназията. Милан учи в гимназията заедно с Аљоша и Мария. Сутрин те ходят в гимназията заедно. Милан не живее в центъра на града. Днес следобед Аљоша и Милан отиват при Мария. Мария и Милан му показват Белград. Вечерта те отиват заедно на пицария.

7. Отговорете на въпросите.

С ким говори Милан? Где иде Аљоша у школу? У коју школу иде? С ким иде Милан заједно у школу? Зашто Аљоша добро говори српски? Да ли ви добро говорите француски? Који страни језик говорите? Који језик добро говорите? Да ли говорите

енглески или француски језик? Да ли говорите немачки? Зар се у гимназији у Москви учи српски језик? Шта учи Аљоша у школи? Шта жели Милан показати Аљоши? Где иду Милан и Аљоша после подне? Куда излазе Милан и Аљоша заједно с Маријом увече?

8. Съставете изречения със следните думи.

ићи... (школа, гимназија, Марија, пицерија, бака)

говорити... (српски језик, руски језик, француски језик, немачки језик, енглески језик)

учити... (српска историја, руски језик, српски језик, француски језик, немачки језик, енглески језик)

9. Преведете на србски език въпросите и отговорете на тях.

Колко добре Аљоша говори србски? Къде Аљоша учи србски език? В Москва учат ли србски език? В Москва учат ли в гимназията србска история? Кога (*kaga*) Милан и Аљоша отиват при Мария? Къде живее Мария? Къде отиват вечерта Милан, Аљоша и Мария?

10. Поставете пропуснатите думи.

— Милане, твој пријател Аљоша у школу?

— Да, иде у Ујутро ... заједно.

— Како добро ... српски језик?

— Учи ... у својој гимназији

— А, тако! Зар ... и тамо ... наш језик?

— Да, ...! ... они и нашу историју.

—, сине, не покажеш Београд?

— Данас идемо код Марије. Она ... у центру града. Увече ... заједно с ... у пицерију.

11. Преведете на србски език.

— Милан, твој пријател Аљоша учи ли (*ходи ли на училище*) тук, в Белград?

— Да, той учи в нашата гимназия. Сутрин ходим на училище заедно.

— Колко добре говори србски?

— Учи го в своята гимназия в Москва.

— А, така ли? Нима и там учат нашия език?

— Да, бабо. Те учат и нашата история.

— Защо не му покажеш Белград?

— Днес следобед отиваме при Мария. Тя живее в центъра на града. Вечерта отиваме заедно на пицария.

12. Прочетете стихотворението, преведете го и го научете наизуст.

Стара бака

Године су многе,
А леђа нејака,
Године су тешке, —
Згурила се бака.

Али ипак воли
И песму и шалу,
Увек има причу
За дечицу малу.

Кад је деца сретну,
У руку је љубе,
А она се смеши:
"Хвала ти, голубе!"

Речник

згурити се, згурим се	да се прегърбя
волети, волим	обичам
срести, сретнем	да срещна
сретати, сретам	срещам
љубити, љубим	целувам
пољубити, пољубим	да целуна
смешити се, смешим се	усмихвам се
насмешити се, насмешим се	да се усмихна
дечица	дечица
голуб	гълъб
година	година
леђа (мн. ч.)	гръб
песма	песен; стихотворение
шала	шега
прича	разказ, история
рука	ръка
нејак, нејаки; нејака, нејако	слаб
тежак, тешки; тешка, тешко	тежък
мали, мала, мало	малък
је	я (вин. п. ед. ч. от она)
ипак	все пак

13. Прочетете следните примери и отговорете на въпроса: какви окончанија имат съществителните и прилагателните във винителен падеж единствено число?

Шта учи Аљоша?	Аљоша учи српски језик.
Шта имаш на столу?	На столу имам одличан сок.
Кога среће Милан ујутро?	Милан ујутро среће доброт пријатеља.
Кога има Драгана?	Драгана има млађег брата.
Кога има Милан?	Милан има стару баку.
Шта воли бака?	Бака воли веселу шалу.

Окончанија на съществителните и прилагателните във винителен падеж единствено число

Съществителни м.р. неодушевени

Прилагателни	Съществителни
-и или -[]	-[]

Съществителни м.р. одушевени

Прилагателни	Съществителни
-ог	-а
-ег след ђ, ђ, љ, њ, ј, ж, ш, ч, ц	

Съществителни ж.р.

Прилагателни	Съществителни
-у	-у

14. Съставете изречения по образца.

Образец: *Сладолед је укусан (јесџи). — једемо укусан сладолед.*

Филм је нови (гледати).

Језик је француски (говорити).

Парк је велики (ићи у).

Град је стари (показивати).

Образец: *Ово је одличан їлумац (видеџи). — Видим одличної їлумца.*

Ово је нови сусед (имати).

Ово је бели голуб (гледати).

Ово је дечак (питати).

Ово је лош ђак (слушати).

Ово је татин гост (чекати).

Образец: *Ево моје баке (знаџи). — Знаш моју баку?*

Ево наше другарице (звати).

Ево мале дечице (имати времена за).

Ево Миланове гимназије (ићи у).

Ево добре идеје (имати).

Ево одличне књиге (читати).

Ево лепе касете (слушати).